

Ihmiskauppa ja sen ilmenemismuodot

Työperäinen ihmiskauppa case esimerkki

Thaimaalaiset marjanpoimijat

Erikoisyyttäjä Leena Hakavuori

Syyttäjälaitos/Länsi-Suomen syyttäjäalue

Maallikkotuomarien koulutuspäivä 21.3.2026

Jutun vaiheet

- Teot tapahtuneet heinä-syyskuussa 2016
- Keski-Suomen käräjäoikeuden tuomio 19.1.2018
- Vaasan hovioikeuden tuomio 26.2.2020
- Korkeimman oikeuden ratkaisu 26.1.2022
- Yhä ajankohtainen vrt. Lapin käräjäoikeudessa kaksi vastaavaa laajaa juttua, toinen vireillä, toisesta KO tuomio 5.9.2025 (62 törkeää ihmiskauppaa)

Luonnonmarjanpoimijoitten asema

Tekoaikaan vuonna 2016

- Ulkomaiset poimijat tulivat Suomeen Schengen-turistiviisumilla, jolla he saivat oleskella maassa ja kerätä marjoja enintään kolme kuukautta.
- Työ perustuu jokamiehenoikeuden (nykyisin jokaisen oikeus) antamaan mahdollisuuteen poimia ja myydä luonnonmarjoja
- Käytännössä marjanostajana toimii poimijat Thaimaasta kutsuva marjayritys
- Thaimaa säätelee ulkomaille lähtevien kausityöntekijöiden määrää. Suomeen tulevien poimijoiden kokonaismäärä jaettiin marjayritysten kesken, marjayritykset ”kilpailivat viisumeista”.
- Poimijoitten asemaa on pyritty parantamaan aiesopimuksella, osapuolet UM- TEM- marjayritykset

Luonnonmarjanpoimijoiden asema

- Vuonna 2021 säädettiin ns. marjalaki (Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta 487/2021)
 - sitova toisin kuin aiesopimus
- Luonnonmarja-alalla esiintyi edelleen ongelmia ulkomaisten poimijoiden työoloissa ja ansioissa, hyväksikäyttöä sekä ihmiskauppasyytteitä ja -tuomioita.
- Luonnonmarjanpoiminta on vuodesta 2025 kuulunut kausityölain piiriin. Ulkomaiset marjanpoimijat tulevat Suomeen kausityöläisinä turistiviisumin sijaan.
- Yritysten tulee palkata ulkomaiset marjankerääjät työsuhteeseen, jotta he voivat hakea maahantulolupaa Suomeen.
- Muutoksen tavoitteena on parantaa poimijoiden oikeuksien valvontaa sekä turvata poimijoiden toimeentulo.

Ihmiskauppa

Rikoslaki 25 luku 3 § 1 momentti

Joka

(KEINOT)

- 1) **käyttämällä hyväksi toisen riippuvaista asemaa tai turvatonta tilaa** taikka toista painostamalla,
- 2) **erehdyttämällä toista tai tämän erehdystä hyväksi käyttämällä,**
- 3) maksamalla korvauksen toista määräysvallassaan pitävälle henkilölle tai
- 4) ottamalla vastaan sellaisen korvauksen

(TEKOTAPA)

ottaa toisen määräysvaltaansa, **värvää toisen** taikka luovuttaa, **kuljettaa, vastaanottaa tai majoittaa toisen**

(TARKOITUS)

hänen saattamisekseen 20 luvun 10 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun tai siihen rinnastettavan seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi, **pakkotyöhön**, pakkoavioliittoon tai siihen rinnastettavaan liittoon **tai muihin ihmisarvoa loukkaaviin olosuhteisiin** taikka elimien tai kudoksien poistamiseksi, on tuomittava ihmiskaupasta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Pakkotyön käsite

- Pakkotyön käsitettä ei ole laissa määritelty
- Kansainvälisen työjärjestön ILO:n pakollista työtä koskevan yleissopimuksen ”pakollisen työn” määritelmä vuodelta 1930
- Pakollisella työllä ymmärretään kaikenlaista työtä tai palvelusta, jota jonkin rangaistuksen uhalla vaaditaan joltain henkilöltä ja johon mainittu henkilö ei ole vapaaehtoisesti tarjoutunut
- Keskeistä ILO:n määritelmässä suostumuksen puute ja rangaistuksen uhka
- Suostumus merkityksetön jos käytetty ihmiskaupan keinoja
- Rangaistuksella ei tarkoiteta rikosoikeudellisia sanktioita, vaan voi olla esim. taloudellinen seuraamus, ilmiantaminen viranomaisille, irtisanominen, eristäminen, oikeuksien poistaminen, jokin uskottava uhka

Yrittäjän liiketoiminta

- Suomalainen yrittäjä, jolla thaimaalainen puoliso
- Liiketoiminta
 - Luonnonmarjojen osto ja myynti, kaikki marjanpoimijat/työntekijät Thaimaasta
 - Toinen osa liiketoimintaa majoitustilojen ja ruoan järjestäminen korvausta vastaan ja autojen ja poimintavälineiden vuokraus marjanpoimijoille
- Tapatumavuonna halu laajentaa liiketoimintaa merkittävästi
- Vuonna 2015 poimijoita 150 > vuonna 2016 poimijoita 240 > tuli paljon ensikertalaisia

Toiminta Thaimaassa/ annetut tiedot (erehdyttäminen)

- Poimijat **värvättiin** Thaimaasta
- Yrittäjän lukuun toimivat koordinaattorit, yrittäjä itsekin kävi Thaimaassa
- Poimijoiden motiivi tulla Suomeen ansaitsemaan rahaa marjanpoimintatyöllä
- Käsitys kotiin vietävistä tuloista kulujen jälkeen 50 000-100 000 thb (noin 1300-2500 e)
 - helposti ansaitsee 80 000 thb, ahkeralla työllä enemmän
- Luvattiin opas /autonkuljettaja, joka vie metsään
- Majoitus 4-5 hengen huoneissa, puolisoille oma huone

Tiedossa olleet riskitekijät

- Tieto työn raskaudesta
- Tieto työn urakaluontoisuudesta, tulojen määrä riippuu ahkeruudesta
- Tieto, että kuluja peritään asumisesta, ruoasta, autoista, kulujen määrät ja kuluerät osin epäselviä

Toiminta Thaimaassa/ matkakustannuksista johtuva velkaantuminen

- Matka- ja järjestelykustannukset 65000 thb (n. 1672 euroa)
 - vrt. tulot Thaimaassa keskimäärin 250 euroa/kk tai 8-10 e/pv
- Poimijat Thaimaan köyhältä alueelta, matkakulut suuret suhteessa tuloihin kotimaassa, ei omia varoja, ei mahdollisuutta lainaan> houkuteltiin Suomeen matkakustannuksiin annetulla helpolla lainalla, jonka voi maksaa poimimalla marjoja, velan antajasta epäselvyyttä, takasivat toisiaan
- Velkakirjojen allekirjoitustilanteet: kiire, ei omaa kpl, osin tiedot täytetty jälkikäteen
 - ”Istuttiin piirissä ja allekirjoitettiin sinä sille minä tälle”
 - ”Kun sanotaan allekirjoita, minä allekirjoitan”

Suomeen tulo/tekotavat/olosuhteet

- Koordinaattorit tulivat poimijoiden mukana Suomeen yrittäjän palvelukseen
- Yrittäjä **vastaanotti, kuljetti** poimijat lentokentältä ja **majoitti** asuintilalleen
- Passit ja lentoliput kerättiin heti yrittäjän haltuun kun saavuttiin majoitusleiriin
 - syntyy riippuvainen asema
- Poimijat majoitettiin linja-autoihin 20/auto, ei yksityisyyttä, hygienian puutteet, jätehuollon puutteet, paloturvallisuudessa puutteita
 - erehdytetty majoitusoloista
 - ihmisarvoa loukkaavat olosuhteet

**Ilmakuva tapahtumapaikasta
Kuvattu 5.10. klo 08.04**

**Ulkokuvia: Nuotiopaikka
ja oleskelutila.**

Majoitustilat: Kontit

- pinta-ala n. 6 neliötä, majoittui 4-5 henkilöä.
- palotarkastuksessa oli todettu, että osassa kontteja oli palovaroitin sensorit teipattu umpeen

Majoitustilat: Bussit

- Busseihin oli tehty 2-kerroksiset sängyt. Nukkumapaikkoja yhdessä bussissa oli noin 20.

- **Uusi suihku.**
Terveystarkastuksessa todettiin, että suihkutilat ovat epäsiistit. Vesi lämmitetään suihkukopissa olevalla kaasulla. Pukuhuonetilaa ei ollut.

- Eri puolilla tonttia oli muovisia kontteja, joissa oli jätettä. Osa jätekonteista oli avonaisia
- Terveystarkastuksessa oli todettu osassa jätekonteista voimakasta hajua, mikä levisi ympäristöön

- Yrittäjän asunnossa olleet poimijoiden passit.

Käyttäjäkokeuksia

- Roskien haju tuntui yölläkin, kun nukuin
- Jätteet haisi, ei viety koko 3 kk aikana pois
- Bussissa ahdasta ja ahdisti, valui vettä makuupaikkaan, tukin peitolla
- Makuupaikassa oli kyynärän verran tilaa kääntyä
- Ilma ei riittänyt, oli vaikea hengittää, ahdas, kylmä, hyttysiä, ei lämmitystä, ajattelin mikäli selviydyn, en kuole helposti
- Oli kylmä, ovea piti pitää auki, että sai hengitettyä
- Aluksi oli 4 WC:tä, kesti kuukauden ennen kuin tuli lisää
- WC ei toiminut, ulosteet ei menneet alas

Työnteko Suomessa

- Kulut alkoi juosta heti, omaa rahaa keskimäärin 50 e mukana
- Työn alkuun noin viikko, marjat ei kypsiä
- Kulut
 - Bussikuljetus lentokentältä 30 e
 - Majoitus 8,50 e/ pv/ hlö Ruoka 5,50 e/pv
 - Auton vuokra 5,50 e/pv (jos autossa 5 hlöä)> auto 27,50 pv + polttoaine
 - Muut kulut, puhelin, poimintavälineet, vuodevaatteet
- Kyse kulujen kohtuuttomuudesta suhteessa laatuun ja olosuhteisiin, kulut lisänneet velkaa
- Vrt. 30 e = 30 kg mustikkaa (1 e/kg) tai 37 kg puolukkaa (0,80 e/kg)

Työnteko Suomessa

- Luvattua opastusta ei ollut (erehdyttäminen)
- Opastuksen tarve?
 - Ensikertalaiset poimijat omissa ryhmissään
 - ”Emme tiedeet, miltä ne marjat näyttää. ”
 - ”Annettiin gps ja sanottiin etsikää metsiä, joissa on punaisia havupuita”
 - ”Arvaamalla mentiin. Vanhat poimijat oli jo poimineet, kun me menimme perässä.”
 - Ajettu 200-400 km/päivä
- Poimijat riippuvaisia vastaajan tarjoamasta majoituksesta, ruoasta, varustamisesta poimintatyöhön, kausityöviisumilla ei mahdollisuutta tehdä muuta työtä, jokamiehen oikeuteen perustuva työ, ei työsuhdeturvaa, kielitaidottomia, muutamat lukutaidottomia
 - tie pakkotyöhön valmis, ei vaihtoehtoja

Työnteko Suomessa /”palkka”

- Ei ollut määräysvaltaa marjanmyyntituloihin
- Marjanmyyntituloista perittiin
 - ensin yrittäjän kulukorvaukset
 - sitten matkakustannusvelka, jota yrittäjän ”kokiksi” Suomeen palkkaama thaimaalainen velkoja peri suoraan marjanmyyntituloista yrittäjän avustuksella ja kirjanpidosta häivyttämällä, raha ei liiku
- Pitkät työpäivät, ei vapaapäiviä, kaikki tulot meni velkoihin ja kuluihin, velka lisääntyi jos piti vapaapäivän tai oli sairas, ei varaa palata Thaimaahan, passit ja paluumatkaliput haltuun otettu
 - keinot pakkotyössä pitämiseksi

Käyttäjäkokemuksia

- Mitä sinä rahaa pyydät, kun et ole velkaasiakaan maksanut
- Mitä voit tehdä, kun olit jo täällä ? Sanottiin koita kestää sinulla on iso velka.
- Keräsimme roskista makkaroita ja vaatteita, saimme käytettyä ruokaöljyä, jolla paistoimme nuotiolla sieniiä
- Keräsimme pulloja, että saimme rahaa
- Ei ollut rahaa, että olisin saanut pyykinpesuainetta, käytin astianpesuainetta
- Olin töissä joka päivä. Heräsin 04-05 aamulla, paluu aika 20-21 aikaan. Ja nyt minulla ei ole rahaa. Miten minä palaan kotiin? Miten minä maksan velan siellä kotona?

Rikosepäilyn ilmitulo

- Yksi poimija ”karkasi” leiristä > ihmiskaupan auttamisjärjestelmään, josta rikosilmoitus
- Poliisin kotietsintä ja tapahtumapaikkatutkinta
- Asianomistajiksi rajattiin 26 henkilöä (leirissä 240), joita yhdisti:
 - Ensikertalaisuus marjanpoiminnassa, vaikeudet löytää marjoja
 - Pienet tulot ja varattomuus kotimaassa, ei omaa rahaa matkakustannuksiin (65000 thb)
 - Kaikilla vähintään 35000 thb velka, takaukset toisten veloista, velkaa perittiin suoraan marjatilistä
 - Passit otettu haltuun
 - Asuminen bussimajoituksessa
 - Pieneksi jääneet tulot, velat suurelta osin maksamatta

Laiskoja poimijoitako?

- Yrittäjä sai 26 asianomistajalta n. 65000 kg marjoja+ n. 40.000 e kulukorvaukset
- asianomistajien tulot 0 – 400 e
- melkein kaikilla jäljellä matkakuluvelkaa+ takaukset toisille

Miksi kyse oli ihmiskaupasta/ ihmisarvoa loukkaavat olosuhteet

- Majoitusleiri vaarantaa ihmisten turvallisuuden paloturvallisuutta ja terveydensuojelua koskevien määräysten rikkomisen takia
- Asumisolosuhteet eivät olleet hyväksyttäviä ihmisten majoittamiselle
 - Asianomistajat on saatettu ihmisarvoa loukkaaviin olosuhteisiin

Miksi kyse oli ihmiskaupasta/pakkotyö

- Käräjäoikeus käyttää tukenaan ILO:n yksityiskohtaisia työperäisen ihmiskaupan osoittimia arvioidakseen onko kokonaisuutena arvioiden kysymys ihmiskaupasta
- Rekrytointiin liittyvä erehdyttäminen
 - 3 keskivahvaa osoitinta; erehdytetty työnteon olosuhteet, asumisolosuhteet, palkka
- Rekrytointiin liittyvä haavoittuvan aseman hyväksikäyttö
 - 4 keskivahvaa osoitinta; käytetty hyväksi koulutuksen ja kielitaidon puutetta, tiedonpuutetta (asiakirjojen laatimistilanteet), vähävaraisuutta, kohdemaan ja värväysmaan varallisuuseroja, henkistä riippuvuutta

Miksi kyse oli ihmiskaupasta /pakkotyö

- Hyväksikäyttö työpaikalla
 - Useita osoittimia, ylipitkät työpäivät, huonot asumisolot, alhainen korvaus, ei sosiaaliturvaa, manipuloitu työstä maksettavaa korvausta, vastaajan palveluksessa ollut henkilö nostanut omat saatavansa asianomistajien ansioista vastaajan kirjanpitoa hyväksikäyttäen
 - Vastaaja asettanut velkojan asemaan, jossa hän on voinut kontrolloida poimijoiden rahoja
- Pakottaminen kohdemaassa
 - 2 vahvaa osoitinta; passit ja matkustusasiakirjat otettu pois, velkavankeuteen verrattava tilanne (pitkät työpäivät ilman lepoa, jotta saavat maksettua kulut ja velat)

Miksi kyse oli ihmiskaupasta/pakkotyö

- Haavoittuvan aseman hyväksikäyttö kohdemaassa
 - 3 tekijää; riippuvaisuus vastaajasta (ruokahuolto, marjapaikkojen löytäminen, kuljetukset, paluu kotiin), ensimmäistä kertaa Suomessa, ei kielitaitoa, taloudellista tilannetta käytetty hyväksi (mahdotonta irtautua leiristä ja työstä ennen kuin otettu ihmiskaupan uhrien suojelun piiriin)
 - KO Asianomistajat ovat työperäisen ihmiskaupan uhreja

Miksi kyse oli ihmiskaupasta/hovioikeus

- HO hyväksyi käräjäoikeuden tuomion pääosin
- Marjanpoimijoiden kotimaan elintasosta johtuneiden varallisuuserojen lisäksi asianomistajien velkaantuminen, velan perintä poimintatuloista, poimintatulojen vähäisyys, perittyjen majoitus- ja muiden kulujen kohtuuttomuus, asianomistajien kielitaidottomuus ja ulkomaalaisuus, passien poisotto sekä rajoitettu mahdollisuus palata ennenaikaisesti kotimaahan olivat seikkoja, joiden johdosta asianomistajat olivat olleet turvattomassa tilassa ja joutuneet hyväksikäytön kohteiksi.
- Kielitaidottomat asianomistajat olivat Suomessa olleet täysin riippuvaisia A:sta ja leirin henkilökunnasta eikä heillä ollut ollut tietoa oikeuksistaan ja oikeussuojakeinoistaan Suomessa.

Miksi kyse oli ihmiskaupasta/hovioikeus

- HO painotti sitä, että asianomistajat eivät ole erittäin pitkistä työpäivistä huolimatta saaneet itselleen ennakkotietojen vastaisesti juuri mitään ansioita ja että heidän saamansa marjatulot on vastoin heidän tahtoaan pidätetty matkan rahoittamista varten otetun lainan ja hovioikeuden kohtuuttomina pitämien kulujen suorituksina
- Passien ja lentolippujen haltuunottoa hovioikeus on pitänyt asianomistajien A:sta riippuvaisen ja turvattoman aseman kannalta olennaisena toimenä.
- Tämän toimenpiteen tarkoituksena oli ollut se, että poimijat jatkaisivat mahdollisimman kauan poimintatyötä, maksaisivat A:n yritykselle korvauksia saamistaan palveluista ja lyhentäisivät matkakuluista aiheutunutta velkaansa tai paluulipun muutoksista johtuvat kustannukset.
- Hovioikeus on katsonut selvitetyn, että marjanpoimijoilla ei käytännössä ollut ollut mahdollisuutta lopettaa työntekoaan ja palata kotimaahansa.

Tuomiot

- Keski-Suomen käräjäoikeuden tuomio
 - 26 ihmiskauppaa **1 vuosi 6 kk** (+ törkeä petos ja jätelain rikkominen), yhteinen rangaistus 1v 8 kk **ehdollinen**, liiketoimintakielto 4 vuotta
- Vaasan hovioikeus 26.2.2020
 - Ihmiskauppa **1 vuosi 2 kk** (+ törkeä petos ja jätelain rikkominen) yhteinen rangaistus 1 v 4 kk **ehdollinen**, liiketoimintakielto ennallaan
- KKO:2022:2
 - 26 ihmiskauppaa
 - yhdestä ihmiskaupparikoksesta 10 kk
 - 26 ihmiskaupparikosta **1 vuosi 8 kk** (+törkeä petos ja jätelain rikkominen) yhteinen vankeusrangaistus 1 vuosi 10 kk **ehdoton**

Korkein oikeus/rangaistuksen perustelut

- Hovioikeus on katsonut A:n menettelyn moitittavuutta vähentäväksi sen, että hän ei ole itse luonut teon mahdollistaneita Thaimaassa noudatettuja menettelytapoja, vaan on käyttänyt hyväkseen thaimaalaisten poimijoiden rekrytointiin liittyviä puutteellisesti säädeltyjä ja valvottuja rakenteita ja menettelyjä.
- Tältä osin Korkein oikeus katsoo, ettei kysymyksessä ole seikka, joka vähentäisi teon moitittavuutta.
- **Suomea koskevien olosuhteiden ja ansaintamahdollisuuksien erehdyttävä esittämistapa samoin kuin Suomessa asumisjärjestelyjen, ansioiden maksamisen, opastuksen ja työolosuhteiden osalta noudatettu toimintatapa on ollut A:n määräysvallassa.**
- **Hänen olisi ollut mahdollista järjestää toimintansa myös siten, että kysymys ei ole ihmiskaupasta yhdenkään poimijan osalta.** A oli nimenomaisesti Suomen viranomaisille sitoutunut järjestämään toimintansa asianmukaisesti.

Korkein oikeus/rangaistuksen perustelut

- Pakkotyö, johon asianomistajat ovat joutuneet, on ollut fyysisesti raskasta, ja asianomistajat ovat tehneet sitä ilman tosiasiallista mahdollisuutta riittävään lepoon ja palautumiseen.
- Heille ei ole kertynyt ansioita, ja he ovat joutuneet Suomeen tulon vuoksi taloudelliseen ahdinkoon.
- Asumisolosuhteet ovat olleet heikot ja puutteelliset.
- **A on pyrkinyt taloudellisen hyödyn saamiseen laajentamalla liiketoimintaansa hallitsemattomasti ja siirtämällä kaiken tästä aiheutuneen riskin asianomistajille.**
- A on suhtautunut välinpitämättömästi asianomistajien asemaan ja viranomaisille antamiinsa sitoumuksiin toiminnan järjestämisestä. Korkein oikeus toteaa, että nämä seikat osoittavat teon moitittavuutta.

